DEN ØKONOMISKE UDVIKLING I DANMARK[1]

Mellem april kvartal 1953 og januar kvartal 1954 er den amerikanske industriproduktion gået ned med en halv snes procent, men de ugunstige virkninger af en sådan udvikling på den økonomiske aktivitet udenfor U.S.A., som kunne befrygtes, er hidtil udeblevet, bl. a. fordi den ledsagende formindskelse af U.S.A.s import i hvert fald hidtil har været for svag til at fremkalde prisnedgang på de internationale råvaremarkeder.

Produktion og beskæftigelse.

I Danmark har bevægelserne i produktion og beskæftigelse i den forløbne del af 1954 overvejende været af sæsonmæssig karakter. Indekset for den samlede *industriproduktion* (1949 = 100) er gået op fra 106 i januar til 117 i marts, medens der i 1953 i samme tidsrum var en stigning fra 104 til 115. I begge tilfælde var fremgangen altså en halv snes procent, men produktionen har i år ligget på et 2–3 pct. højere niveau end i 1953.

Stigningen i industriproduktionen i forhold til januar kvartal i fjor har imidlertid ikke omfattet alle grupper. Både tekstilindustrien og skotøjs- og beklædningsindustrien viser ligesom i oktober kvartal 1953 en ikke uvæsentlig nedgang i produktionen fra den tilsvarende periode det foregående år. Til belysning af udviklingen i beklædningsbranchen kan anføres, at omsætningen i detailhandelen for året 1953 som helhed var af samme størrelse som i 1952, men i oktober kvartal lidt mindre end i oktober kvartal 1952, og at både engroshandelen og detailforretningerne ved udgangen af 1953 lå med større lagerbeholdninger end et år i forvejen.

Som følge af produktionsnedgangen i tekstil- og beklædningsindustrien viser indekset for produktionen af *konsumvarer* en nedgang på 1 pct. fra januar kvartal 1953, medens *produktionsmiddelindekset* samtidig er gået op med 7 pct. For jern- og metalindustrien (der i hovedsagen fremstiller produktionsmidler) er fremgangen 13 pct., og produktionen i denne industrigren ligger nu kun lidt lavere end før nedgangen i 1952. Formentlig har stigende afsætning af jern- og metalindustriens produkter i udlandet været en medvirkende årsag til den stigende produktion. I hvert fald er eksporten af mere bearbejdede metalvarer og maskiner gået op fra 135 mill. kr. i januar kvartal 1953 til 180 mill. kr. i de samme måneder i år.

Ved udgangen af 1953 blev det samlede *etageareal under opførelse* opgjort

[1] Se også tabelbilaget bag i heftet.

Industriproduktionen.
(Procentvis forandring fra tilsvarende kvartal 1952–53).

	1. kvt. 1953	2. kvt. 1953	3. kvt. 1953	4. kvt. 1953	1. kvt. 1954
Næringsmiddelindustri	–	+ 3	–	+ 5	–
Tekstilindustri	+10	+15	+10	÷ 6	÷ 7
Fodtøjs- og beklædningsindustri	+23	+ 2	+ 8	÷13	÷11
Træindustri	+10	+12	+ 4	+ 3	+ 2
Papir- og grafisk industri	–	+ 7	+ 9	+ 9	+ 9
Kemisk industri	+ 8	+ 1	+ 1	+ 4	+ 2
Sten-, ler- og glasindustri	÷ 1	–	+ 2	÷ 1	÷ 7
Jern- og metalindustri	÷10	÷ 5	+ 1	+10	+13
Transportmiddelindustri	+ 1	÷ 1	÷ 2	+ 5	+ 4
Industrien ialt	+ 1	+ 2	+ 4	+ 4	+ 3
Heraf:					
Konsumvareindustri	+ 6	+ 4	+ 4	+ 1	÷ 1
Produktionsmiddelindustri	÷ 5	÷ 2	–	+ 6	+ 7

til 3.425.000 m², hvilket var godt 450.000 m² mere end ved udgangen af 1952. Der foreligger endnu ikke oplysninger om det påbegyndte byggeri i januar kvartal. Det blev ved årets begyndelse skønsmæssigt anslået til 500.000–600.000 m² mod 500.000 m² i januar kvartal 1953, men det må antages, at vejrforholdene har sinket såvel igangsættelsen af det planlagte byggeri som arbejdet på det allerede igangværende. *Arbejdsløshedsprocenten indenfor bygge- og anlægsvirksomhed* var ved udgangen af januar, februar og marts i år 38, 45 og 15 mod 37, 31 og 14 i fjor.

Byggevirksomhed 1953 (etageareal i 1000 m²).

	Beboelses-ejendomme	Erhvervs-ejendomme	Ikke-erhvervs-ejendomme	Tils.
Under opførelse 1/1 1953	1867.5	524.1	570.6	2962.2
Påbegyndt 1953	2071.3	1042.8	500.8	3614.9
Fuldført 1953	1831.0	913.5	407.1	3151.6
Under opførelse 1/1 1954	2107.8	653.4	664.3	3425.5

Skønt ledigheden blandt arbejderne ved bygge- og anlægsvirksomhed således endnu ved udgangen af marts var lidt større end på samme tid i 1953, var *ledighedsprocenten for samtlige arbejdere* gået ned til 8.8 mod 9.5 i marts 1953. Bortset fra de fag, hvor udendørsarbejde spiller en afgørende rolle, havde kun ganske enkelte fag, deriblandt skotøjsarbejdere, skrædere og tekstilarbejdere, større ledighed end i fjor. For metalarbejdere var arbejdsløshedsprocenten ultimo marts faldet til 3 mod 5.3 ultimo marts 1953.

Landbruget.

Mængdeindekset for den *animalske landbrugsproduktion* var i gennemsnit for januar og februar uforandret i sammenligning med de samme to måneder i fjor, idet stigninger for smør og æg opvejedes af nedgange for ost, kød og flæsk.

Hvad flæskeproduktionen angår, kan man imidlertid regne med en ny stigning i årets løb, idet sobestanden er vokset fra 472.000 den 1. januar til 553.000 den 10. april, medens den samlede *svinebestand* er forøget med 200.000 til knap 4.7 mill. stk. I samme tidsrum er hønsebestanden vokset med ca. 10 pct. til ca. 26.5 mill. stk., medens *hornkvægbestanden* har haft en tilvækst på 145.000 stk. til 3.144.000 stk. og nu er næsten 100.000 stk. større end i april i fjor. Størstedelen af denne fremgang falder på kalve under et år, men også antallet af malkekøer er forøget, nemlig med 36.000 til 1.537.000 stk.

Hvad *eksporten af landbrugsprodukter* angår, viser en sammenligning med januar kvartal 1953 stigning for smør, ost og æg, men nedgang for kød og flæsk. Af smør er der i det pågældende tidsrum eksporteret godt 27.000 tons mod 26.500 tons i fjor, af ost ca. 12.200 tons mod 11.500 tons og af æg 28.400 tons mod 26.700 tons. Både England og Vesttyskland har aftaget lidt mindre smørmængder end i 1953, medens leverancerne til Sovjetunionen har andraget godt 6.500 tons. I januar kvt. i fjor havde Danmark ingen smøreksport til Sovjetunionen. Af slagtekreaturer er der i de tre første måneder i år udført lidt over 90.000 stk. mod 96.000 stk i samme tidsrum i 1953, men trods nedgangen har afsætningsforholdene for denne eksportgren været meget tilfredsstillende, idet priserne det meste af vinteren har ligget mellem 100 og 200 kr. højere pr. kreatur end forrige vinter. For bacon og flæsk har eksporten i januar kvartal i år udgjort ca. 59.000 tons mod omkring 65.000 tons i fjor, men til gengæld har eksporten af slagteriaffald og levende svin samt svinefedt været noget større, og den samlede eksport af svin og slagteriprodukter i de tre måneder i år svarer til godt og vel 75.000 tons, hvilket kun er knap 2.000 tons mindre end i samme tidsrum i fjor.

Af den samlede *eksport af bacon og flæsk* i januar kvartal gik godt 53.000 tons til England, altså lidt mindre end en fjerdedel af de 230.000 tons bacon, som England har forpligtet sig til at aftage i aftaleåret 1. oktober 1953–30. september 1954. I oktober kvartal 1953 androg baconeksporten til England imidlertid kun ca. 38.000 tons, og ved udgangen af marts var stillingen derfor den, at Danmark i løbet af det kommende halve år skulle levere England ikke mindre end ca. 139.000 tons for at udnytte kontingentet fuldtud. Det må i denne forbindelse erindres, at medens Danmark i indeværende aftaleår har ret til at levere indtil 230.000 tons bacon, har *England* på den anden side *krav på indtil 90 pct. af den samlede danske baconeksport*. Nedsættelsen af baconeksporten til England i oktober kvartal skete efter henstilling fra de engelske myndigheder, idet de engelske lagre på dette tidspunkt var overfyldte. Samtidig åbnede der sig øgede muligheder for eksport af flæsk til tredieland, bl. a. til Sovjetunionen, og af dåseskinker, især til U.S.A., og disse muligheder var også til stede og blev udnyttet i januar kvartal, men fra engelsk side ønskede man nu som forberedelse til den nær forestående ophævelse af baconrationeringen leverancerne forøget mest muligt. For at imødekomme dette ønske og overholde aftalen med England var det imidlertid nødvendigt at begrænse eksporten til tredieland. Ialt regnes der i den løbende aftaleperiode at være ca. 27.000 tons baconsvin til rådighed til tredielandseksport, efter at hjemmemarkedet er blevet forsynet og England har fået sine 90 pct. af den samlede baconeksport, men heraf er der i første halvdel

af perioden eksporteret ca. 19.700 tons, og der vil derfor i tiden april-september kun være ca. 7.300 tons til disposition for tredieland. Mellem eksportslagterierne og kødkonservesindustriens eksportsammenslutning er der foreløbig for april kvartal truffet aftale om, at *eksporten af dåseskinker begrænses* til 950 tons månedlig, hvilket er en nedskæring på 11 pct. i forhold til kalenderåret 1953, 19 pct. i forhold til oktober kvartal i 1953 og 37 pct. i forhold til januar kvartal 1954.

Fra forskellig side har man sammenholdt den indførte begrænsning af eksporten til tredieland med de opfordringer, der har været fremsat om tilbageholdenhed med hensyn til udvidelse af svinebesætningerne, for at produktionen i den kommende tid ikke skulle blive for stor i forhold til afsætningsmulighederne. Fra slagteriernes side er man naturligvis enig i, at den foreliggende situation er uheldig, men man henviser til, at *den øjeblikkelige gunstige afsætningssituation i tredieland ikke giver holdepunkter for en bedømmelse af afsætningsmulighederne på længere sigt,* og at England i de kommende to aftaleår kun har forpligtet sig til at aftage indtil 200.000 tons bacon årlig.

Prisudviklingen.

Engrospristallet er i løbet af januar kvartal gået op med ca. 1.5 pct., fra 334 i december (1935 = 100) til 339 i marts, men for de fleste varegrupper har prisbevægelserne kun været små, og for adskillige grupper har der været tale om prisfald. Det største *prisfald* finder man i gruppen „*huder, læder og skotøj*", nemlig ca. 5 pct., derefter kommer *gødningsstoffer* med en nedgang på ca. 3 pct., og endelig kan nævnes, at priserne på *bygningsmaterialer* er gået ned med ca. 2 pct. på grund af nedsættelse af maksimalprisen på cement. Når det samlede engrosprisindeks alligevel er steget, skyldes det betydelige *prisstigninger,* i begge tilfælde ca. 7 pct., for *vegetabilske levnedsmidler* og *foderstoffer,* og stigningen for vegetabilske levnedsmidler skyldes igen for en stor del den stærke opgang i kaffe- og chokoladepriserne. Som helhed har prisbevægelserne i januar kvartal været til ugunst for den danske økonomi, idet *priserne på importvarer er steget, men priserne på eksportvarer er faldet.* Prisfaldet på eksportvarer skyldes dog for en del sæsonmæssig nedgang i ægpriserne.

Den stærke stigning i kaffe- og chokoladepriserne er også en stærkt medvirkende årsag til, at *detailpristallet* er gået op fra 376 i januar (juli 1914 = 100) til 378 i april. Den samlede udgift til det husholdningsbudget, der ligger til grund for pristalsberegningen, lå i april 66 kr. højere end i januar, og af denne stigning faldt de 44 kr. på udgiften til fødevarer, medens resten fordelte sig som mindre stigninger på en række andre poster. Fødevareudgiften var også påvirket af, at statstilskudet til rugbrødsprisen er bortfaldet fra begyndelsen af det nye finansår, men kun i uvæsentlig grad, idet tilskudet som følge af faldet i kornpriserne i forvejen var uden nævneværdig betydning.

Kaffeprisen er siden beregningen af april-pristallet gået yderligere i vejret, men på den anden side er en lavere sommerpris på smør trådt i kraft, og den nedenfor omtalte skattelettelse, der vil blive indregnet i juli-pristallet, svarer til en nedgang i pristallet på ca. 1 point. Muligvis vil imidlertid allerede juli-

Engrospristallet.
(1935 = 100).

	Dec. 1952	Dec. 1953	Jan. 1954	Febr. 1954	Marts 1954	Ændr. i pct. dec. 53—marts 54
Vegetabilske levnedsmidler	376	349	364	370	372	+7
Animalske levnedsmidler	313	304	303	306	305	–
Foderstoffer	447	399	413	432	426	+7
Gødningsstoffer	257	242	230	232	234	÷3
Brændsel og mineralske olier	417	399	404	403	403	+1
Jern, metaller og varer deraf	358	319	318	314	315	÷1
Bygningsmaterialer (undt. træ)	266	257	251	251	251	÷2
Træ og papir	452	450	450	453	454	+1
Tekstil og konfektion	311	306	306	306	306	–
Læder, huder og skotøj	324	333	330	326	317	÷5
Kemisk-tekniske varer	249	222	222	222	222	–
Engrospristallet	352	334	337	340	339	+1.5
Råvarer og halvfabrikata	429	390	394	397	394	+1
Færdigvarer	314	307	310	312	313	+2
Importvarer	415	399	407	410	410	+3
Eksportvarer	333	327	320	320	312	÷5

pristallet også blive påvirket af den lønforhøjelse, der blev resultatet af vedtagelsen af mæglingsforslaget i begyndelsen af april. I hvert fald må det ventes, at lønforhøjelserne efterhånden vil føre til højere priser på en række områder.

De nye overenskomster.

Ligeså lidt som i de seneste overenskomstsituationer lykkedes det i år arbejdsmarkedets organisationer selv at forhandle sig til enighed om de løn- og arbejdsvilkår, der skulle gælde efter udløbet af overenskomsterne den 1. marts. Kløften mellem de af fagforeningerne opstillede generelle krav (se side 285 i sidste hefte af ØKONOMI OG POLITIK) og arbejdsgiverforeningens tilbud om uændret forlængelse af de gamle overenskomster var for stor. Forligsinstitutionen måtte træde til, og efter langvarige og vanskelige forhandlinger kunne forligsmanden den 24. marts fremsætte et *mæglingsforslag,* som De samvirkende Fagforbunds forretningsudvalg enstemmigt og arbejdsgiverforeningens forretningsudvalg ved flertalsbeslutning anbefalede til vedtagelse.

Resultatet af afstemningen om mæglingsforslaget forelå den 9. april og viste, at det var *vedtaget af begge parter.* Ved urafstemningen i fagforbundene fik mæglingsforslaget 193.000 ja-stemmer, medens 76.000 stemte nej, og kun i 7 fagforbund var der flertal for forkastelse (Bagerforbundet, Litografisk Forbund, Murerforbundet, Slagteriarbejderforbundet, Stukkatørernes Fagforening, Sømændenes Forbund og Typografforbundet). Den gstl. stemmeprocent ved urafstemningerne var 56, og i overensstemmelse med afstemningsreglerne blev der i de forbund, hvor stemmeprocenten lå under 75, foretaget supplerende afstem-

ning ved kompetent forsamling. Herved fik mæglingsforslaget yderligere 90.000 ja-stemmer mod kun 5.000 nej-stemmer, og det samlede resultat blev således 283.000 ja og 81.000 nej. Desuden vedtog Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund, der alene stemte ved kompetent forsamling, enstemmigt mæglingsforslaget.

Blandt arbejdsgiverne var tilslutningen til mæglingsforslaget som ventet noget mindre end blandt arbejderne, men også ved afstemningen i arbejdsgiverforeningen var der stort flertal for forslaget, idet arbejdsgivere, der repræsenterede 1.772 mill. kr. af ialt 2.544 mill. kr. i udbetalt arbejdsløn, altså næsten 70 pct., stemte for det.

Ved mæglingsforslagets vedtagelse har arbejderne fået opfyldt kravet om betaling for „skæve" helligdage og opnået en generel lønforhøjelse, men det viste sig umuligt ad fredelig vej at få gennemført en forkortelse af arbejdstiden, og heller ikke kravene om sygeløn og lige løn for kvinder og mænd lykkedes det arbejderne at få opfyldt. De vigtigste bestemmelser i de nye overenskomster, der gælder for 2 år, er iøvrigt følgende.

1) Betalingen for *„skæve" helligdage,* også kaldet „søgnehelligdage", fastsættes til 25 kr. pr. dag for voksne mænd, 20 kr. for voksne kvinder og 10 kr. for ungarbejdere under 18 år. Som almindelig betingelse for, at en arbejder kan få denne betaling, er det bestemt, at han i 3 måneder forud for den pågældende dag skal have haft arbejde i samme virksomhed. Indenfor overenskomstområder, hvor arbejdsforholdene bevirker, at det vil være vanskeligt for arbejderen at opfylde denne betingelse, kan arbejderparten i overenskomstforholdet dog vælge i stedet at få udbetalt et „søgnehelligdagstillæg", der er fastsat til 6 øre pr. time for mænd og 4 øre pr. time for kvinder. Arbejdere, der i forvejen fik betaling for „skæve helligdage", får som „kompensation" et tillæg af samme størrelse.

2) De overenskomstmæssige *normallønninger* uden for jern- og metalindustrien forhøjes med 8 øre pr. time for mænd, 7 øre pr. time for kvinder og 2 øre pr. time for arbejdere under 18 år, minimallønningerne og de personlige lønninger inden for minimallønsoverenskomstområder med henholdsvis 6, 5 og 2 øre pr. time. I *jern- og metalindustrien* forhøjes minimallønnen og mindstebetalingen ved timelønsarbejde for mænd med 3 øre i timen og for kvinder med 2–4 øre i timen, og samtlige arbejdere, der er beskæftiget ved timelønsarbejde, får et tillæg pr. time på 6 øre for mænd og 5 øre for kvinder. De normallønnede i jern- og metalindustrien får samme tillæg som andre normallønnede.

3) Som en slags erstatning for, at kravet om sygeløn ikke gennemføres, forhøjes *dagpengene ved ulykkestilfælde* under arbejdet fra 4.50 kr. til 6 kr. for mænd, fra 3 kr. til 4.50 kr. for kvinder og fra 1.50 kr. til 2 kr. for unge under 18 år.

4) Selvom kvinderne ikke opnåede lønmæssig ligestilling med mændene, betyder de nye overenskomster dog et *skridt i retning af udligning af lønforskellen.* I denne forbindelse kan nævnes, at kvinders skifteholdstillæg forhøjes, og at kvinderne ved pristalsreguleringen af lønnen for fremtiden ligesom mændene får 5 øre pr. time for hver 6 points stigning i pristallet mod hidtil kun 4 øre. I tilfælde af pristalsnedgang skal de derimod fortsat kun afgive 3.3 øre pr. time.

Under omtalen af arbejdsmarkedets forhold skal endnu nævnes, at *Dansk Slagteriarbejderforbunds medlemmer* i slutningen af april imod ledelsens anbefaling *forkastede et mæglingsforslag* om overenskomst med Andels- og Privatslagteriernes Arbejdsgiverforening. Den varslede strejke afværgedes imidlertid ved, at folketinget den 29. april *ophøjede mæglingsforslaget til lov.*

For de arbejdere, der er beskæftiget hos medlemmer af Dansk Arbejdsgiverforening, betyder vedtagelsen af mæglingsforslaget af 24. marts en samlet lønforhøjelse af størrelsesordenen 100 mill. kr. årlig. Imidlertid beskæftiger arbejdsgiverforeningens medlemmer kun godt halvdelen af samtlige organiserede lønarbejdere under De samvirkende Fagforbund, og da overenskomsterne er normgivende også for den anden halvdel af arbejderne, kan man – under forudsætning af uforandret beskæftigelse – antagelig regne med en *forhøjelse af arbejdernes lønningsindtægt* som følge af mæglingsforslagets vedtagelse *på ialt omkring 200 mill. kr. årlig.* Desuden vil statens tjenestemænd efter overenskomst af 26. april mellem finansministeren og tjenestemændenes organisationer få en samlet lønforhøjelse, der *for indeværende finansår* vil andrage ca. *55 mill. kr.* og *for 1955–56 ca. 70 mill. kr.,* og der vil formentlig blive tale om et lignende beløb til *tjenestemænd og funktionærer i kommuner og koncessionerede selskaber,* der ved lønforhøjelser plejer at følge statens eksempel.

Den finansielle situation.

Lønforhøjelserne til arbejdere og tjenestemænd betyder en ikke uvæsentlig forøgelse af de fastlønnede befolkningsgruppers købekraft, og man kan ikke se bort fra, at de stigende pengeindkomster hos en stor del af befolkningen vil kunne få en tendens til at skabe et nyt inflationspres. I samme retning virker den *nedsættelse af indkomstskatterne* i det løbende finansår *med ca. 50 mill. kr.,* som nu er gennemført. De skatte- og afgiftsforslag, som finansminister Viggo Kampmann i begyndelsen af marts fremsatte i folketinget, ville kun have medført et provenutab for statskassen på ca. 5 mill. kr., og på dette grundlag regnede han med et overskud på drifts- og anlægsbudgettet for 1954–55 på ca. 80 mill. kr. For 1953–54 anslog han overskudet til omkring 180 mill. kr., hvilket var en del mere, end han havde regnet med ved forelæggelsen af finanslovforslaget i november, men mindre end i 1952–53, da overskudet var på ca. 300 mill. kr.

Skønt finansministeren advarede imod at forringe overskudet på statens budget og fik tilslutning fra sin forgænger, Thorkil Kristensen, viste der sig imidlertid i folketinget stærk stemning for at *lette skattebyrden på de mellemstore indkomster,* og i loven om udskrivning af indkomst- og formueskat til staten for 1954–55 er der gennemført skattenedsættelser for samtlige indkomster op til 20.000 kr., men således, at nedsættelsen væsentligst falder på indkomster mellem 9.000 og 17.000 kr. Desuden er undergrænsen for den indkomst, hvoraf der betales skat, sat op fra 2.000 kr. til 2.200 kr. i statsskatteloven og fra 3.600 kr. og 1.500 kr. til 3.800 kr. og 1.800 kr. for henholdsvis forsørgere og ikkeforsørgere i loven om fælleskommunal indkomstskat. Hvad forbrugsbeskatningen angår, er den eneste ændring, der er foretaget, en *nedsættelse af vægtafgiften på motorkøretøjer,* hvilket vil give statskassen en indtægtsnedgang på

en halv snes millioner kr., og det samlede provenutab ved de gennemførte ændringer i skatte- og afgiftslovgivningen bliver således ca. 60 mill. kr.

Foruden i de nævnte skattelettelser resulterede forhandlingerne i folketinget i en beslutning om, at der hver måned i indeværende finansår skal hensættes 10 mill. kr. i nationalbanken på en særlig konto, hvorover der kun kan disponeres i henhold til lov. Denne bestemmelse må formentlig tages som udtryk for, at folketinget ønsker, at der skal sigtes efter at opnå et reelt overskud svarende til denne hensættelse, men mulighederne herfor er naturligvis forringede ved den samtidig gennemførte skattelettelse, der har opslugt størstedelen af det anslåede overskud på ca. 80 mill. kr. Finansministeren har imidlertid lovet at ville undersøge, om der kan opnås besparelser ved en formindskelse af det offentlige civile og militære byggeri.

Udenrigshandel og valutastilling.

Både import og eksport var i januar kvartal praktisk taget uforandret i sammenligning med januar kvartal i fjor, idet en *mindre nedgang i landbrugseksporten opvejedes af større eksport af industriprodukter*. Nedgangen i landbrugseksporten skyldtes navnlig bacon- og flæskeeksporten, medens stigningen i eksporten af industriprodukter var en følge af den betydelige fremgang i eksporten af maskiner og af kødkonserves. På nogle områder har industrieksporten været væsentlig mindre end i januar kvartal i fjor. Cementeksporten er gået ned til en fjerdedel, og også eksporten af mælkekonserves, farmaceutiske præparater og transportmidler viser tilbagegang.

Udenrigshandelen.
(Månedsgennemsnit i mill. kr.).

	Indførsel	Udførsel	Indførselsoverskud
Januar kvartal 1953	590	513	77
April „ „	522	476	46
Juli „ „	566	478	88
Oktober „ „	616	564	52
Januar „ 1954	595	515	80

Hvad importens sammensætning angår, er der i sammenligning med januar kvartal i fjor sket en *mindre forskydning fra mere bearbejdede varer til ubearbejdede varer*. Af enkeltheder kan nævnes, at kornimporten har været betydelig større end i 1953, og at der ligeledes er importeret mere kaffe (til højere priser). Endvidere er importen af motorkøretøjer og dele til motorkøretøjer gået op fra 78 til 109 mill. kr. I almindelighed synes prisudviklingen ikke at have udløst nogen tendens i retning af stigende import til opbygning af varelagrene. Det kan i denne forbindelse nævnes, at Det statistiske Departements opgørelse af *lagerbeholdningerne af råstoffer* pr. 31. december 1953 viste en stigning på 5.7 % i sammenligning med stillingen ultimo 1952, når 1949-priserne lægges til grund. Ser man bort fra sukkerbeholdningerne, der var påvirket af den store sukkerroehøst i 1953, var stigningen imidlertid kun 1 %. I sammenligning med opgørelsen medio 1953 var fremgangen noget større.

I udenrigshandelens *geografiske fordeling* er en af de vigtigste ændringer i forhold til januar kvartal 1953 en nedgang i eksporten til Frankrig fra 108 mill. kr. til 25 mill. kr. England har holdt stillingen som Danmarks største leverandør og aftager, men både import og eksport er gået en del tilbage, hvorimod importen fra Vesttyskland er gået i vejret. Medens importen fra England og Vesttyskland i de tre første måneder i 1953 udgjorde henholdsvis 549 og 299 mill. kr., var tallene for den tilsvarende periode i år 460 og 364 mill. kr. Eksporten til Vesttyskland er også steget, men kun med en halv snes millioner kr., hvorfor indførselsoverskudet overfor Vesttyskland er gået op.

Uden for E.P.U.-landene lægger man især mærke til opblomstringen af *handelen med Sovjetunionen*. Importen fra Sovjetunionen er steget fra 21 mill. kr. i januar kvartal 1953 til 42 mill. kr. i januar kvartal i år, medens eksporten er gået op fra 2 til 67 mill. kr. I det hele taget viser eksporten til de fleste østeuropæiske lande fremgang. Eksporten til Tjekoslovakiet er steget fra 3 til 20 mill. kr., til Ungarn fra 1 til 5 mill. kr. og til Jugoslavien fra 2 til 10 mill. kr.

Det er også bemærkelsesværdigt, at *eksporten til U.S.A. er gået ret stærkt frem,* nemlig fra 90 mill. kr. til 124 mill. kr. Da importen fra U.S.A. kun er steget fra 79 til 87 mill. kr., er overskudet i handelen med U.S.A. tredoblet. Omvendt har en stærk forøgelse af importen fra Argentina og Brasilien forvandlet et udførselsoverskud overfor disse lande til et betydeligt indførselsoverskud, hvilket er en hovedårsag til den stærke *nedgang i beholdningen af tredielandsvalutaer,* som har fundet sted i de sidste måneder, jfr. nedenstående oversigt.

Bankernes nettotilgodehavender i udlandet.
(Mill kr.).

	EPU-valuta	U.S.A.-doll.	Can. doll. o. schw. ftcs.	Internat. institutioner m. v.	Andre valutaer	Ialt nationalbanken	Priv. banker	Samlet nettotilgodehavende
Ult. dec. 1951 ...	÷266	267	4	÷ 91	106	20	÷54	÷34
„ marts 1952 ...	÷ 72	186	4	÷104	104	118	÷49	69
„ juni „ ...	÷200	177	5	÷ 91	144	35	÷56	÷21
„ sept. „ ...	÷100	271	7	÷109	157	226	÷41	185
„ dec. „ ...	÷223	494	8	÷103	156	332	÷44	288
„ marts 1953 ...	÷256	504	9	÷120	127	264	÷33	231
„ juni „ ...	÷279	556	13	÷102	146	334	÷40	294
„ sept. „ ...	÷341	640	13	÷101	179	390	÷71	319
„ dec. „ ...	÷432	682	8	÷104	172	326	÷33	293
„ jan. 1954 ...	÷425	709	10	÷ 91	116	319	÷21	298
„ febr. „ ...	÷444	757	8	÷105	96	312	÷25	287
„ marts „ ...	÷474	798	8	÷127	69	274	÷23	251

Udenrigshandelens udvikling i de første 3 måneder af 1954 synes i det hele at måtte karakteriseres som relativt tilfredsstillende, især da nedgangen i landbrugseksporten kan antages at ville blive udlignet senere på året ved en forøgelse af baconeksporten.

Valutastillingen, hvis udvikling kan følges en måned længere frem i tiden, er imidlertid blevet *forringet,* især i april, der var vidne til en nedgang i national-

bankens udenlandske nettotilgodehavender på ikke mindre end 80 mill. kr. I januar kvartal i fjor gik valutabeholdningen også tilbage, hvilket imidlertid havde sin forklaring i, at der i denne periode skete store ekstraordinære afdrag på den offentlige udenlandske gæld. I januar kvartal i år var afdragene betydeligt mindre, og det stærke fald i valutabeholdningen i løbet af april måned kan ikke forklares ved kendte kapitalbevægelser. Antagelig skyldes forringelsen af valutastillingen i hvert fald delvis en *ændring af betalingssædvanerne* og er altså forsåvidt et engangsfænomen. I det omfang, dette er tilfældet, er udviklingen mindre betænkelig, end hvis det var mere varige årsager, der gjorde sig gældende, men den omstændighed, at nationalbankens valutabeholdning i løbet af de sidste 7 måneder næsten er blevet halveret, er egnet til at understrege valutareservens utilstrækkelighed. I den kommende tid må man desuden regne med, at lønforhøjelserne og skattelettelsen vil have en tendens til at påvirke handelsbalancen i ugunstig retning. På et område vil der imidlertid blive stillet væsentlig mindre krav til valutareserven end i 1953, idet der til *ekstraordinære afdrag på den offentlige udenlandske gæld* kun vil blive anvendt ca. 10 mill. dollars mod 26 mill. dollars i fjor.

Trods nedgangen i den samlede valutabeholdning har *dollarbeholdningen fortsat været stigende* og nåede i slutningen af marts op på ca. 800 mill. kr. Heroverfor står som nævnt en meget stærk *nedgang i beholdningen af tredielandsvalutaer,* og samtidig har *gælden til den europæiske betalingsunion været voksende.* Den omstændighed, at dollarbeholdningerne er vokset stærkere end E.P.U.-gælden, udgør et beroligende element i valutasituationen. Praktisk talt hele forringelsen af valutareserven fra september 1953 til marts 1954 falder på inkonvertible valutaer, og nogen afgørende forringelse af landets internationale likviditet kan derfor ikke siges at være indtrådt – i hvert fald ikke endnu. Formindskelsen af de danske tilgodehavender i tredielande vil muligvis endog indebære den fordel, at det bliver lettere at afsætte dansk eksport i disse lande, når deres gæld til Danmark er blevet reduceret.

Stigningen i gælden til E.P.U. fortsatte i april, da der yderligere blev trukket 110 mill. kr., hvorved det samlede underskud over for unionen steg til 722 mill. kr. Heraf er ca. 181 mill. kr. betalt i dollars, således at gælden til E.P.U. ved udgangen af april beløb sig til ca. 541 mill. kr. Man kan nu regne med, at betalingsunionen vil blive forlænget endnu et år fra 1. juli, og at der vil blive truffet en ordning, hvorefter debitorerne straks skal afvikle en del af deres gæld ved kontant betaling i guld og dollars, medens resten konsolideres og afdrages i løbet af en række år.

Penge- og kapitalmarked.

Efter den sæsonmæssige nedgang ved årsskiftet har seddelomløbet ligget konstant på lidt under 2 milliarder kr., medens indestående på foliokonto i løbet af januar kvartal formindskedes med ca. 100 mill. kr. Den samlede *pengemængde* – seddelmængde plus indestående på folio – var ved udgangen af marts af omtrent samme størrelse som i marts 1953, idet bevægelserne på aktivposterne i alt væsentligt opvejede hinanden. I sammenligning med i fjor var national-

Mill. kr.	Dec. 1952	Marts 1953	Dec. 1953	Jan. 1954	Febr. 1954	Marts 1954
Nationalbanken.						
Udl. tilgodehavender, netto	332	264	326	319	312	274
Nettotilgodeh. hos staten	2117	2017	2017	1879	1948	1843
Obligationer og aktier	448	446	503	503	502	502
Seddelomløb	1966	1889	2118	1991	1951	1972
Indlån på foliokonto	522	420	473	414	474	372
Pengemængde	2488	2309	2591	2405	2425	2344
Forretningsbankerne.						
Kassebeholdning	963	806	942	757	845	811
Obligationer og aktier	1170	1300	1210	1279	1347	1395
Udlån ialt	5257	5365	5668	5652	5650	5727
Indlån ialt	6194	6303	6591	6508	6648	6615
Sparekasserne[1].						
Obl., aktier og andelsbeviser ...	1517	1543	1519	1522	1521	1525
Udlån ialt	3073	3138	3307	3318	3338	3370
Indlån ialt	4430	4573	4641	4704	4762	4790

[1] Sparekasser med mindst 5 mill. kr. i indskudskapital.

bankens samlede tilgodehavende hos staten formindsket med ca. 175 mill. kr., men heroverfor stod en forøgelse af obligationsbeholdningen med ca. 50 mill. kr. og en nedgang i indestående i henhold til deponeringsordningen på ca. 125 mill. kr. som følge af lempelserne i deponeringsreglerne. I den forløbne del af indeværende år er forretningsbankernes ind- og udlån ikke undergået væsentlige ændringer, men fondsbeholdningerne er forøget med tæt op imod 200 mill. kr., hovedsagelig på bekostning af kassebeholdningerne. I samme periode har der været en tilgang af cirkulerende statspapirer og kredit- og hypotekforeningsobligationer på 320 mill. kr., regnet efter pålydende værdi, og indekset for obligationskurserne er steget fra 91 i december til 93 i marts (1935 = 100).

10.5.1954.
C. L.